

**R E P U B L I K A
S L O V E N I J A
V I Š J E
D E L O V N O
I N S O C I A L N O
S O D I Š Č E**

VDSS Sodba Psp 174/2021

Sodišče: Višje delovno in socialno sodišče

Oddelek: Oddelek za socialne spore

ECLI: ECLI:SI:VDSS:2021:PSP.174.2021

Evidenčna številka: VDS00051063

Datum odločbe: 13.10.2021

Senat: Nada Perič Vljaj (preds.), Edo Škrabec (poroč.), Elizabeta Šajn Dolenc

Področje: OBLIGACIJSKO PRAVO - ODŠKODNINSKO PRAVO

Institut: plačilo odškodnine - odškodninska odgovornost Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje - obstoj protipravnosti

Zveza: ZPIZ-2 člen 41, 41-4, 109, 109/4, 178, 178/2, 196.. ZUP člen 7.

Jedro

Ravnanje zaposlenih delavcev tožene stranke mora biti takšno, da bi iz njih izhajala namera izigranja z zakonom določene pravice na način, ki bi hkrati kazal na očitno ravnanje proti pravilom procesnega prava. Da bi bilo mogoče ravnanje zaposlenih delavec pri toženi stranki šteti za protipravno v smislu odgovornosti za civilni delikt, bi moralo biti samovoljno oziroma arbitrarno, torej da bi brez utemeljenih razlogov odstopalo od običajne metode dela in potrebne skrbnosti.

Ker v sporni zadevi toženi stranki ni mogoče očitati protipravnega ravnanja, s tem tudi ni izpolnjen en od kumulativno predpisanih pogojev za ugotovitev odškodninske obveznosti tožene stranke. Sodišče prve stopnje je zato tožnikov tožbeni zahtevek utemeljeno zavrnilo.

Izrek

I. Pritožba se zavrne in se potrdi sodba sodišča prve stopnje.

II. Stroški pritožbe bremenijo proračunska sredstva sodišča prve stopnje.

Obrazložitev

1. Sodišče prve stopnje je z izpodbijano sodbo zavrnilo tožbeni zahtevek, da je tožena stranka dolžna tožniku plačati odškodnino v znesku 6.240,96 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi, obračunanimi od zadnjega

dne v mesecu od zneska 173,36 EUR za vsak mesec v obdobju od septembra 2016 do vključno avgusta 2019, vsakič do plačila, v 15 dneh in da je tožena stranka dolžna tožniku plačevati od vložitve tožbe dalje denarno rento v višini 173,36 EUR mesečno, ki se poveča z vsakokratno uradno uskladitvijo višine invalidske in starostne pokojnine ter z zapadlostjo takšnega zneska zadnjega dne v mesecu, v primeru zamude z zakonskimi zamudnimi obrestmi. Nadalje je odločilo, da se stroški zastopanja tožnika po odvetnici krijejo iz proračuna.

2. Zoper sodbo je pritožbo vložila tožnikova pooblaščenka iz vseh pritožbenih razlogov. V pritožbi navaja, da se je sodišče prve stopnje v obrazložitvi sodbe pod točko 12 sklicevalo na dopis tožnika iz leta 2012 in dopis tožene stranke z dne 22. 10. 2012. Tožnik navaja, da se na navedene listine nobena izmed strank ni sklicevala, niti jih predlagala kot dokazni predlog, zato meni, da je sodišče prve stopnje kršilo določbo 7. člena Zakona o pravnem postopku (v nadaljevanju: ZPP),¹ ko je uporabilo navedeni listini kot podlago izpodbijani sodbi. Iz listin na katere se sklicuje sodišče ne izhaja, da bi tožena stranka poučila tožnika o kakršnikoli pravici iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Napotila jo je zgolj do osebnega zdravnika, ki naj vložijo predlog za oceno delazmožnosti. To pa ni predlog za odločitev o pravici do invalidske pokojnine, ki bi jo tožnik uveljavljal primarno, pred uveljavljanjem pravice do starostne pokojnine, če bi bil poučen o možnosti pridobitve te pokojnine. S strani tožene stranke tudi ni bil poučen o možnosti dokazovanja invalidnosti, ki je dejansko posledica poškodbe izven dela in poklicne bolezni. S tem v zvezi izpodbijana sodba tudi nima razlogov. Sodišče je kršilo tudi določbe postopka s tem, ko ni izvedlo vseh predlaganih dokazov in sicer ni pritegnilo izvedenca medicinske stroke, ki bi ocenil ali je prišlo pri tožniku do nove invalidnosti oziroma do poslabšanja obstoječe invalidnosti. S temi dokazi bi tožnik dokazoval, da je pridobil nove pravice iz invalidnosti, to je invalidsko pokojnino že pred izpolnitvijo pogojev za starostno pokojnino. Sodišče prve stopnje je tudi zmotno uporabilo materialno pravo in nepopolno ugotovilo dejansko stanje s tem, ko je razlogovalo, da 7. člen Zakona o splošnem upravnem postopku (v nadaljevanju: ZUP)² ne določa zavezujočega ravnanja tožene stranke kot upravnega organa v upravnem postopku. Prav tako je dejansko stanje glede poslabšanja tožnikovega zdravstvenega stanja nepopolno ugotovljeno. Namen ugotavljanja dejanskega stanja ob uporabi 396. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (v nadaljevanju: ZPIZ-2)³ je bilo dokazovanje, da bi tožnik lahko uveljavljal pravico do invalidske pokojnine, saj je prišlo do poslabšanja tožnikove invalidnosti oziroma do nastanka nove invalidnosti že pred tožnikovim 65. letom starosti. V takem primeru pa bi lahko namesto starostne pokojnine izbral invalidsko pokojnino. Razlika med starostno pokojnino, ki jo tožnik prejema in invalidsko pokojnino je torej škoda, ki je nastala tožniku. V tej smeri izpodbijana sodba tudi nima razlogov. Pritožbenemu sodišču predlaga, da izpodbijano sodbo razveljavi ter zadevo vrne sodišču prve stopnje v novo sojenje. Obenem priglaša pritožbene stroške.

3. Pritožbo zoper sodbo je vložil tudi tožnik. Ne strinja se s tem, da se sodišče ob zavrnitvi odškodninske tožbe sklicuje na nek dokument, ki bi naj bil v arhivu sodišča. V arhiv sodišča bi ga moral vložiti zastopnik tožene stranke in ga posredovati tudi nasprotni stranki, torej tožniku. Tega pa predstavnik tožene stranke ni storil, niti se na ta dokument ni skliceval pri zahtevi za zavrnitev odškodninske tožbe. Tožnik nadalje navaja, da je invalid in sicer delno zaradi nesreče izven dela, delno pa je k invalidnosti prispevalo delo v poklicu soboslikar in pleskar. V nadaljevanju opisuje s tem povezane zdravstvene težave. Tožnik meni, da bi zahtevo za invalidsko upokojitev lahko podal na podlagi 396. člena ZPIZ-2, v kolikor bi ga tožena stranka pravočasno seznanila s pravico dokazovati invalidnost, ki je kombinirana, ne pa kot to trdi tožena stranka, da je tožnik delovni invalid zaradi nesreče izven dela. Zaradi navedenega tožnik meni, da je tožena stranka odgovorna za škodo, ki mu je bila povzročena. Prilaga tudi medicinske izvide.

4. Pritožba ni utemeljena.

5. Po preizkusu zadeve pritožbeno sodišče ugotavlja, da je sodišče prve stopnje razčistilo dejstva bistvena za odločitev v zadevi ter na podlagi pravilne uporabe materialnega prava tudi pravilno razsodilo. Pri tem ni kršilo postopkovnih določb, na katere pritožbeno sodišče na podlagi drugega odstavka 350. člena ZPP pazi po uradni dolžnosti, niti postopkovnih določb, kot jih uveljavlja tožnik. Sodba vsebuje bistvene razloge in se jo tako tudi da preizkusiti.

6. Tožnik od tožene stranke uveljavlja plačilo odškodnine. Škoda naj bi mu nastala zaradi ravnanja tožene stranke, ki ga ni obvestila o možnosti obstoja in uveljavljanja pravice do invalidske pokojnine.

7. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (v nadaljevanju: ZPIZ-2)⁴ v 196. členu določa, da zavod odgovarja za škodo, ki jo povzroči zavarovancu pri opravljanju ali v zvezi z opravljanjem svoje dejavnosti, v skladu z določbami predpisov, ki urejajo obligacijska razmerja. Navedena določba odkazuje na uporabo določb Obligacijskega zakonika (v nadaljevanju: OZ).⁵ Skladno z določbami OZ morajo biti za ugotovitev odškodninske obveznosti izpolnjene štiri kumulativno predpisane predpostavke in sicer nedopustno ravnanje povzročitelja, obstoj pravno priznane škode, vzročna zveza ter odgovornost povzročitelja. Če vse štiri predpostavke niso izpolnjene sočasno, odškodninska odgovornost ni podana.

8. Kot to izhaja iz sodne prakse⁶ mora biti ravnanje zaposlenih delavcev tožene stranke takšno, da bi iz njih izhajala namera izigranja z zakonom določene pravice na način, ki bi hkrati kazal na očitno ravnanje proti pravilom procesnega prava. Da bi bilo mogoče ravnanje zaposlenih delavec pri toženi stranki šteti za protipravno v smislu odgovornosti za civilni delikt, bi moralo biti samovoljno oziroma arbitrarno, torej da bi brez utemeljenih razlogov odstopalo od običajne metode dela in potrebne skrbnosti, kot to pravilno razloguje že sodišče prve stopnje.

9. Iz dejanskih ugotovitev sodišča prve stopnje izhaja, da je bil tožnik s sklepom z dne 18. 6. 1990 razvrščen v III. kategorijo invalidnosti zaradi posledic poškodbe izven dela in bolezni. Priznana mu je bila pravica do razporeditve na drugo ustrezno delo s stvarnimi razbremenitvami, s polnim delovnim časom od 10. 6. 1989 dalje. Navedena odločba je postala pravnomočna. Tožniku je bila priznana tudi pravica do nadomestila plače za čas čakanja na razporeditev oziroma zaposlitev na drugo ustrezno delo od 1. 6. 2001 dalje. Z odločbo z dne 8. 9. 2016 pa je bilo odločeno, da se tožniku izplačevanje nadomestila plače preneha izplačevati z dnem 22. 9. 2016. Razlog prenehanja izplačevanja je bilo dejstvo, da je tožnik s 23. 9. 2016 izpolnil pogoje za priznanje pravice do starostne pokojnine. Tožnik je 27. 9. 2016 vložil zahtevo za priznanje pravice do starostne pokojnine, ki mu je bila z začasno odločbo z dne 10. 10. 2016 priznana od 23. 9. 2016 dalje. Začasna odločba je bila nato nadomeščena z odločbo z dne 20. 9. 2017. Tudi navedena odločba je postala pravnomočna.

10. Enako kot sodišče prve stopnje tudi pritožbeno sodišče ugotavlja, da tožena stranka ni imela nobene zakonske podlage, da bi tožnika opozarjala, da naj namesto pravice do starostne pokojnine uveljavlja pravico do invalidske pokojnine. Ne samo da ni bilo zakonske podlage, tožnik v času priznanja pravice do starostne pokojnine ni izpolnjeval z zakonom določenih pogojev za izbiro med pokojninami iz obveznega zavarovanja. V četrtem odstavku 109. člena ZPIZ-2 je namreč določeno, da ne glede na določbo prvega odstavka tega člena lahko zavarovanec, ki ob nastanku invalidnosti izpolnjuje pogoje za invalidsko pokojnino in pogoje za starostno oziroma predčasno pokojnino, do pravnomočnosti odločbe o ugotovljeni invalidnosti uveljavi po svoji izbiri pravico do invalidske pokojnine ali pravico do starostne oziroma predčasne pokojnine.

11. Glede na to, da je bil tožnik v III. kategorijo invalidnosti razvrščen s sklepom z dne 18. 6. 1990 in sicer za čas od 10. 6. 1989 dalje, tedaj ni izpolnjeval pogoja za priznanje pravice do starostne pokojnine. Ob priznanju pravice do starostne pokojnine pa tudi niso bili izpolnjeni pogoji za priznanje pravice do invalidske

pokojnine. Kot izhaja iz 4. alineje 41. člena ZPIZ-2 je dopolnjena starost 65 let ne glede na spol vezana na dan nastanka II. ali III. kategorije invalidnosti oziroma na dan nastanka spremembe v stanju invalidnosti, če je ta obstajala že pred tem.⁷ Ob nastanku invalidnosti (sklep z dne 18. 6. 1990) tožnik ni izpolnjeval starostnega pogoja za priznanje pravice do invalidske pokojnine, zato so mu bile priznane druge pravice iz invalidskega zavarovanja. Kasneje pa ni bil začel nov postopek v okviru katerega bi bilo ugotovljeno, da je prišlo v stanju invalidnosti do spremembe, zaradi katerih bi bile tožniku priznane nove pravice iz invalidskega zavarovanja.

12. Glede na navedeno tožnik v času priznanja pravice do starostne pokojnine ni izpolnjeval z zakonom določenega pogoja po četrtem odstavku 109. člena ZPIZ-2 za izbiro med pravico do starostne pokojnine in pravico do invalidske pokojnine.

13. Kot to pravilno razloguje sodišče prve stopnje, toženi stranki tudi ni mogoče očitati, da bi morala tožnika opozoriti, da lahko sproži postopek za priznanje pravic iz invalidskega zavarovanja. ZPIZ-2 v drugem odstavku 178. člena določa, kdo lahko začne postopek za uveljavljanje pravic iz invalidskega zavarovanja. Tako se postopek začne na zahtevo zavarovanca, pa tudi na predlog zavarovančevega osebnega zdravnika ali imenovanega zdravnika. V soglasju z osebnim zdravnikom se lahko postopek za uveljavljanje pravic iz invalidskega zavarovanja začne tudi na predlog izvajalca medicine dela. Glede tožene stranke v tem primeru ne obstaja dolžnost, da zavarovanca opozarja na možnost začetka postopka za priznanje pravic iz invalidskega zavarovanja. Mu pa glede vodenja postopka lahko svetuje, če se na njo obrne zavarovanec. Tako je bilo tudi v predmetni zadevi, ko je tožnik z dopisom z dne 19. 10. 2012 toženo stranko spraševal o pogojih za pridobitev invalidske pokojnine. Tožena stranka mu je z dopisom št. ... z dne 22. 10. 2012 odgovorila, da o pravici do invalidske pokojnine odloča invalidska komisija na podlagi predloga, ki ga poda osebni zdravnik. V primeru, če tožnik smatra, da ni sposoben opravljati nobenega organiziranega pridobitnega dela se zato lahko pogovori z osebnim zdravnikom, ki bo nato poslal na zavod predlog za oceno delazmožnosti. Tožnik je bil tako nedvomno seznanjen s postopkom uveljavljanja pravice do invalidske pokojnine, vendar pa postopka niti on niti osebna zdravnica nista začela, kot je to pojasnil tudi zaslišan na naroku za glavno obravnavo. Dopis z dne 22. 10. 2012 je vložen v upravni spis, ki ga je v dokazne namene v predmetni zadevi sodišču predložila tožena stranka. V tem primeru nikakor ne gre za dopis, ki bi se nahajal v arhivu sodišča, kot to zmotno navaja tožnik. Sodišče prve stopnje je tako pri presoji upoštevalo tako dokazno dokumentacijo, ki jo je predložil tožnik, kot tudi dokazno dokumentacijo, ki jo je predložila tožena stranka. Pri tem ni kršilo postopkovnih določb po ZPP, kot jih v pritožbi uveljavlja tožnik. Ko gre za socialne spore se v postopku primarno uporabljajo določbe Zakona o delovnih in socialnih sodiščih (Ur. l. RS, št. 2/2004). Pri tem je odločilno načelo materialne resnice, po katerem mora sodišče popolnoma in po resnici ugotoviti sporna dejstva od katerih je odvisna utemeljenost zahtevka. To je sodišče prve stopnje tudi storilo. Iz dokaznega sklepa na naroku za glavno obravnavo je razvidno, da je vpogledalo in proučilo vso dokazno dokumentacijo, torej tudi dokumentacijo v upravnem spisu, ki ga je sodišču predložila tožena stranka.

14. Že sodišče prve stopnje je tudi pravilno pojasnilo, da je tožena stranka sledila splošnemu načelu iz 7. člena ZUP glede varstva pravic strank in varstva javnih koristi. Tožena stranka je tožnika s prej omenjenim dopisom seznanila, kako lahko uveljavlja pravice iz invalidskega zavarovanja. Nikakor pa ni bila tožena stranka dolžna, da bi tožnika pozivala na začetek invalidskega postopka.

15. Kot to ugotavlja sodišče prve stopnje je sicer tožnik 5. 4. 2019 vložil direktno zahtevo za invalidsko pokojnino. Odločba z dne 24. 10. 2019 o zavrnitvi pravice do invalidske pokojnine je postala pravnomočna.

16. Ker v sporni zadevi toženi stranki ni mogoče očitati protipravnega ravnanja, s tem tudi ni izpolnjen en od kumulativno predpisanih pogojev za ugotovitev odškodninske obveznosti tožene stranke. Sodišče prve stopnje

je zato tožnikov tožbeni zahtevek utemeljeno zavrnilo.

17. Glede ostalih pritožbenih navedb, ki se nanašajo na tožnikovo zdravstveno stanje oziroma vzrok invalidnosti, pa pritožbeno sodišče pojasnjuje, da se je v sporni zadevi presojalo zgolj vprašanje izpolnjevanja predpostavk odškodninske obveznosti, ne pa invalidnosti. Zato so navedene pritožbene navedbe za rešitev predmetne zadeve pravno irelevantne.

18. Glede na navedeno je pritožbeno sodišče na podlagi 353. člena ZPP, pritožbo kot neutemeljeno zavrnilo in potrdilo izpodbijano sodbo sodišča prve stopnje.

19. Ker tožnik s pritožbo ni uspel, pritožbeno sodišče ugotavlja, da stroški pritožbe bremenijo proračun Delovnega sodišča v Mariboru. Tožniku je bila namreč z odločbo št. Bpp 87/2021 priznana brezplačna pravna pomoč.

¹ Ur. l. RS, št. 26/99 s spremembami.

² Ur. l. RS, št. 80/99 s spremembami.

³ Ur. l. RS, št. 96/2012 s spremembami.

⁴ Ur. l. RS, št. 96/2012 s spremembami.

⁵ Ur. l. RS, št. 83/2001 s spremembami.

⁶ Glej Psp 288/2016 z dne 27. 10. 2016, Psp 259/2016 z dne 20. 6. 2016, Psp 340/2017 z dne 19. 10. 2017, Psp 323/2017 z dne 9. 11. 2017 itd.

⁷ Veliki komentar Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, GV Založba, Ljubljana 2021, str. 257.

Datum zadnje spremembe: 14.12.2021